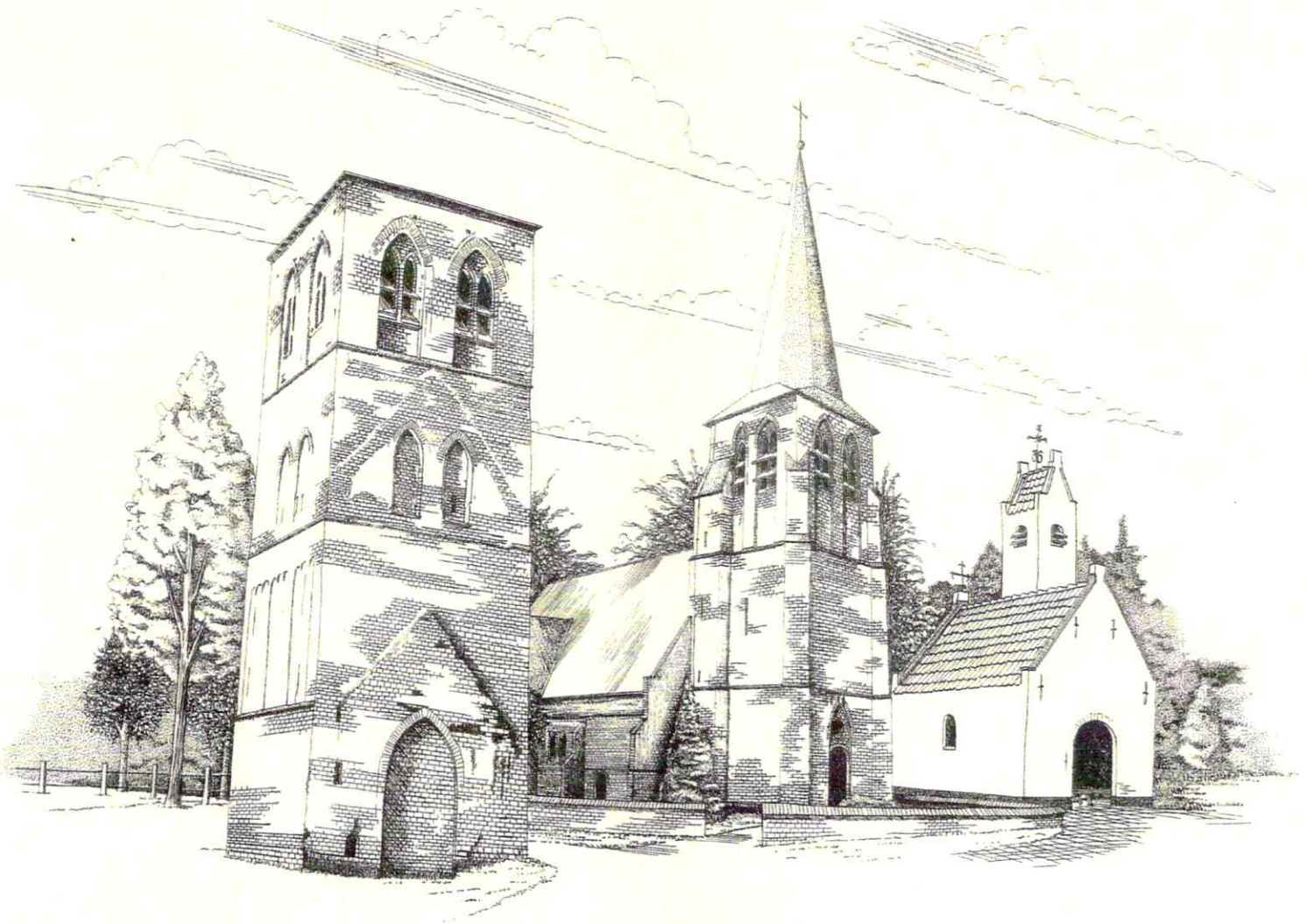

De Berse

JAARGANG 35 2025

NUMMER 1

Heemkundekring
"Den Beerschen Aard"
OOST-, WEST- EN MIDDELBEERS

Inhoud

1. Notulen Algemene Ledenvergadering
4. Bouw pastorie Oostelbeers 1721
6. De Beerse processie naar Scherpenheuvel
12. Albert Veldhuis
18. Even voorstellen Alexander van Holstein,
18. Vraagteken foto
19. Industrieel Erfgoed Brouwerij De Doornboom
23. Winterwandeling
23. Grafmonument fam. Smulders vernieuwd
24. Verplaatsing kunstwerken Jo Gijssen

De Berse

Jaargang 35, nummer 1, 2025

Uitgave van Heemkundekring Den Beerschen Aard

Versijnt 2x per jaar

Contributie € 25,00 per jaar

Bankrekening NL 05 RABO 013.38.92.751

www.denbeerschenaard.nl

Bestuur Heemkundekring

Den Beerschen Aard

Voorzitter:

Bert van Essen

06-54900707

Penningmeester:

Hans Vennix

013-5142108

Secretaris:

Cees van der Heijden

06-83558171

Secretariaat@denbeerschenaard.nl

Redactie "De Berse"

Guus Staps

06-41801657

redactie@denbeerschenaard.nl

Leden redactie:

Joke van Ham

Ria Nouwens

Peter van Gerven

Cees van der Heijden

Contact:

Via de Website:

www.denbeerschenaard.nl

Leden bestuur:

Jan Hems

Stephen van Helvoort

Alexander van Holstein

De redactie kan de volledige historische juistheid van de artikelen niet altijd controleren; evt. onjuistheden zijn voor verantwoording van de auteur.

Notulen Algemene ledenvergadering 17 februari 2025

Aanwezig: 49 leden

Afwezig met bericht: Dhr. en Mevr. Pladdet, Mevr. A. van Vroenhoven, Mevr. R. Smulders.

1. Hartelijk welkom.

De voorzitter heet alle aanwezigen welkom.

2. Minuut stilte.

Er wordt een minuut stilte gehouden ter herderking van de in 2024 overleden leden.

3. Vaststellen van de vorige notulen.

De notulen van 26 februari 2024 zijn akkoord bevonden en vastgesteld.

4. Mededelingen door de voorzitter.

- 2024 Was een prima heemkundejaar.
- Onze werkgroepen en het bestuur waren op allerlei fronten actief. Enkele voorbeelden:
 - *De 80-jarige herdenking van de bevrijding van de Beerzen, die mooi en druk bezocht was en aansluitend een goed bezochte tentoonstelling in het Oude Kerkje.
 - * De werkgroep CHI heeft, op verzoek van de gemeente, zich o.a. beziggehouden met de inventarisatie van het funerair erfgoed (behoud van bijzondere grafmonumenten op de begraafplaatsen). Het onderhouden van de in de Beerzen geplaatste kunstwerken van Jo Gijsen en een bescherming aangebracht voor het behoud van de voormalige barak van de Keiezen in Westelbeers.
- Als bestuur waren wij druk met bestuurlijke taken, automatisering en digitalisering.
- Wij nemen deel aan het gemeentelijke erfgoedbeleid en zijn betrokken bij de realisatie van het digitale Erfgoedmuseum Oirschot: "Het verhaal van Oirschot". Er is tevens een projectgroep actief die werkt aan de Canon van Oost-, West- en Middelbeers. Deze is te bekijken op onze website (<https://denbeerschenaard.nl>) of via de Canon van Nederland en de Regiocanon "Noord-Brabant" (<https://canonvannederland.nl>).
- Er werden tal van activiteiten voor onze leden georganiseerd: wandelingen, fietstochten en boeiende lezingen – onder andere een presentatie door Arthur de Vries over het Wilhelminakanaal, een lezing door Ria Berkvens en Jan Roymans, en een lezing door Ine Gimbrère over Kamp Baarschot. Ook vonden er excursies plaats naar het Van Gogh Museum en naar het eiland De Tiengemeten.
- Over het algemeen werden de activiteiten goed bezocht, al hopen we in de toekomst op een nog grotere opkomst bij de excursies.
- Wij zijn trots op onze actieve kern van vrijwilligers. Heel veel dank daarvoor. Indien u ook als vrijwilliger een bijdrage wilt leveren, bent u van harte welkom.
- Bereikbaarheid van de Schelft: Sinds kort is er een traplift geïnstalleerd, zodat ook mensen die minder mobiel zijn toegang hebben tot De Schelft. Onze dank gaat uit naar Mark Timmermans voor zijn grote inzet bij het bewandelen van subsidiewegen.
- Cees van de Heijden vraagt aandacht voor onze website en geeft hier uitleg over.
- Overige punten:
 - Op 24 mei vindt een excursie plaats naar Tongeren (bij Luik) in België.
 - Op 20 september wordt er een rondleiding met gids in Oirschot georganiseerd.
 - Dagbesteding "Dagbeers" vraagt of er Beerzenaren zijn die mooie verhalen over vroeger kunnen vertellen. Dit wordt zeer gewaardeerd door de begeleiders en bezoekers. Gelieve vooraf even te bellen. (Open op maandag, woensdag en vrijdag.)

5. Financieel overzicht.

In afwezigheid van Hans Vennix presenteert Cees van der Heijden het financiële overzicht van 2025. Hierbij wordt vermeld dat er een bedrag van €2619 is toegekend door het Cultuurfonds voor de aanschaf van scanners en de kosten van het eerste jaar van Memorix Maior. De kascommissie, bestaande uit Monique van Erve en Jan Aerts (nadat Jos van Es is afgetreden – dank, Jos), heeft de controle over 2025 uitgevoerd. De boekhouding is keurig op orde; compliment aan de penningmeester. De jaarrekening 2024 is vastgesteld en decharge wordt aan het bestuur verleend. De contributie blijft voor 2025 gelijk, al bestaat de mogelijkheid dat deze, gezien de inflatie, toch iets wordt bijgesteld.

6. Presentaties werkgroep Archief, Digitalisering en Beheer (ADB)

- Cees van der Heijden geeft een presentatie van de vernieuwde website en de canon van Oost-, West- en Middelbeers.
- Joke van Ham geeft een terugblik op 2024 en een vooruitblik op de plannen voor 2025. Extra aandacht wordt gevraagd voor de expositie op 8 en 9 maart in het Oude Kerkje.

7. Bestuurssamenstelling.

- Jan Hems treedt af en is verkiesbaar; de leden gaan akkoord.
- Marie-Louise Boxelaar treedt af en is niet herkiesbaar. Bert van Essen brengt een dankwoord over aan Marie-Louise voor haar 17 jaren trouwe dienst als secretaris. Gelukkig blijft zij actief in het bestuur van de Vijf Wachters, de organisatie van excursies en de activiteitencommissie. Er werd een mooie bos bloemen overhandigd als blijk van waardering.
- Er zijn geen nieuwe leden voorgedragen voor het bestuur. Het bestuur stelt Alexander van Holstein voor als nieuw bestuurslid, waarna Alexander zich ook aan de leden voorstelt. De leden gaan unaniem akkoord met dit voorstel. Bert: “We zijn heel blij het bestuur te kunnen versterken met Alexander. Hij is op vele fronten actief en heeft ‘n groot hart voor het erfgoed.”

8. Rondvraag

Er zijn geen vragen gesteld.

9. Afsluiting Algemene ledenvergadering.

De jaarlijkse Algemene Ledenvergadering wordt afgesloten, waarna een pauze volgt.

Na de pauze vindt er een lezing plaats over het Gilde St. Joris uit Oostelbeers, verzorgd door hoofdmans Jeroen Hems.

Jeroen geeft een PowerPoint presentatie over de geschiedenis van het gilde, de functies van het bestuur en de jaarlijkse evenementen die een historische waarde hebben.

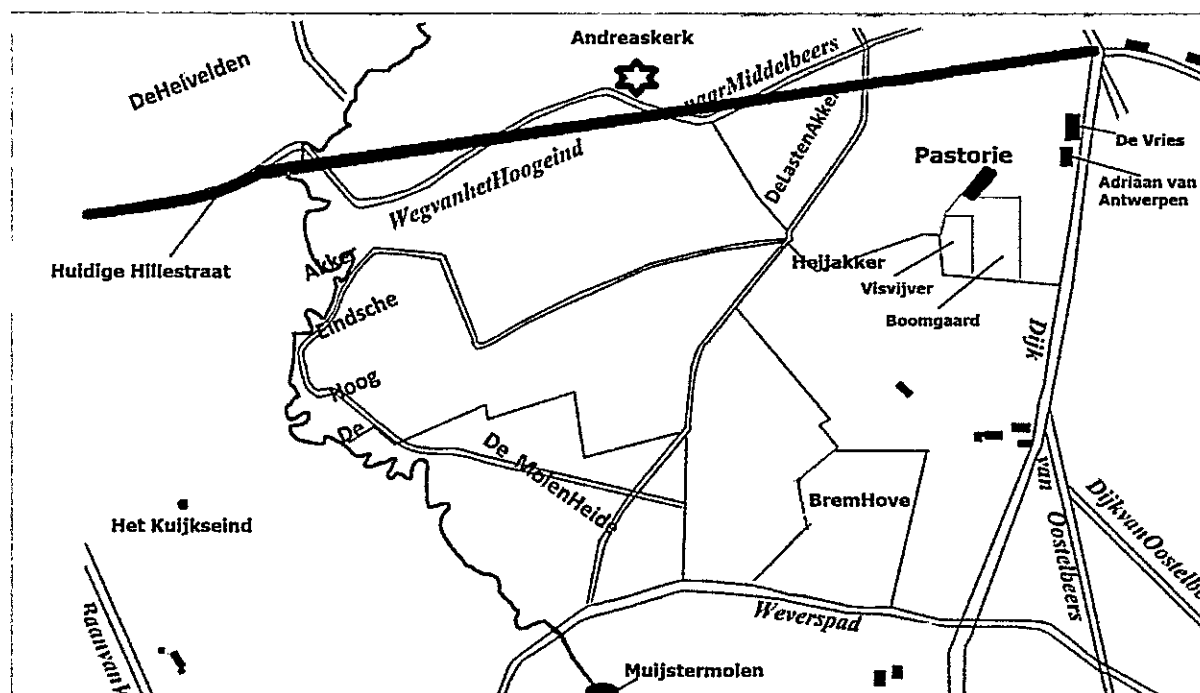
Ook komen aan de orde de schutters, blazenblazers, vendeliers en trommelaars die in het gilde actief zijn. Jeroen had verder nog bij zich het gilde zilver, diverse onderscheidingen en de kroon, van het bekende koningsschieten.

Het gilde heeft d'r onderkomen op de voormalige gemeentewerf aan de Hoogeindseweg in Oostelbeers.

Bouw pastorie Oostelbeers 1721

Bij onderzoek in het archief van de abdij van Tongerlo zijn onderstaande rekeningen gevonden voor de bouw van de pastorie te Oostelbeers welke gelegen was op de Heijacker te Oostelbeers.

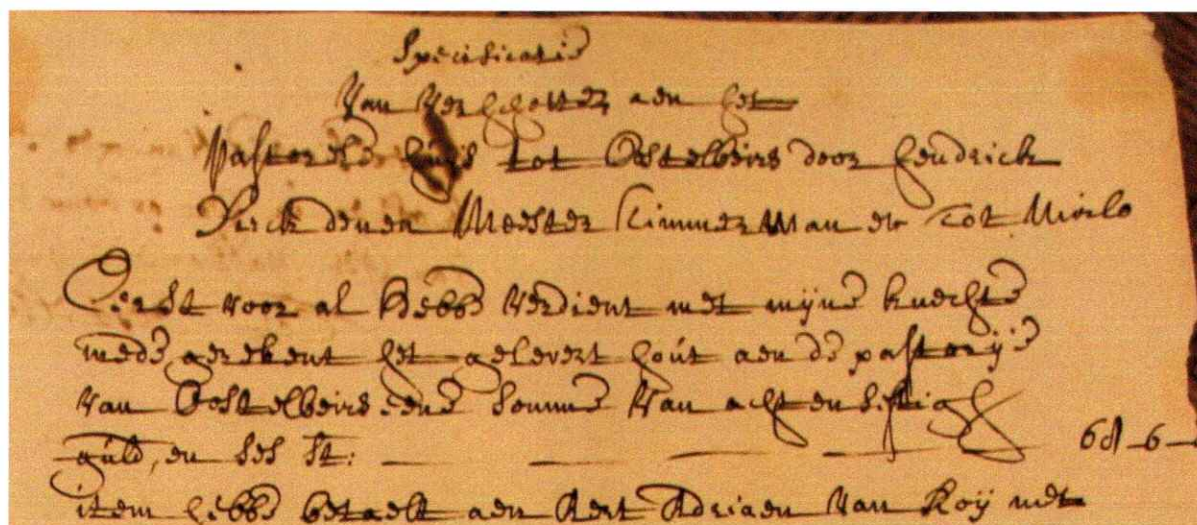
Situatie in 1730 met de pastorie, visvijver en boomgaard

Specificatie van de onkosten in het opbouwen van het pastorale tot Oostelbeers.
den 6 augustus 1721.

Aan Cornelis Melis voor 36 vat kalk a 12 stuivers,	21 – 2 – 0
Item als nog aan Herscheide als blijk kwitantie van 18 vat kalk a 12 gulden en een ½ stuiver 't vat betaald	48 – 15 – 0
Aan Jan Neijs Roijmans voor een en mondstenen et	37 – 10 – 0
Aan Adriaen drossaard tot Waalwijk voor 20 duims delen a 20 voet en 4 delen ribben van 4 en 6 duimen a 20 voet, betaald	22 – 14 – 0
Aan Joost Verspaandonck timmerman voor verdiende arbeidsloon betaald	8 – 4 – 0
Aan Jan Nunnenborgh voor het dagloon en een half voor het leveren van steen en leem ste-ken	2 – 5 – 0
Item aan Willem Balterbos voor 4 en een halve dagloon	2 – 5 – 0
Item aan den smid van Oostelbeers voor ijzerwerk	10 – 0 – 0
Item aan Peter van Spreuwel voor geleverde strooi en arbeidsloon	3 – 0 – 0
Item voor 800 plavuizen dubbel gebakken	17 – 12 – 0
Item voor tol en paspoort	1 – 10 – 0
Hierbij gevoegd het voorschot van metselde.....	
Hendrick Dirck Denen belopende 27 – 0 wordt bevonden suma totales	152 – 5 – 0
Daar en boven hebben gegeven zo aan de knechten van timmerman als metselaar om haar ende werk eren tot den arbeid te samen na dien geld voor drinkgeld	3 – 1 – 0

Item aan ene vat bier dienen gelde aan de mensen of dienstbode te Oostelbeers en elders voor verteringen van mij met mijn paard tot Oostelbeers en andere plaatsen daar de materialen hebben gekocht.

26 - 12 - 1

Specificatie

Van de verschoten aan het pastoriehuis van Oostelbeers door Hendrick Dick Deenen meester timmerman tot Mierlo. Eerst voor al hebben verdiend met mijn knechten mede gerekend het geleverd hout aan de pastorie van Oostelbeers in de som van 68-06-0

Item hebben betaald aan Aert Adriaen van Rooij met zijn knechten voor het opmetselen van voors. huis voor de som van 93-05-0

Item aan Peters van Spreeuwel voor het dekken van voors. huis en voor geleverd stro 7-0-0

Item betaald aan Willem Bautelbosch voor 14 dagen 7-0-0

Item aan Smids tot Oorscot voor geleverd van banden en dakroeden 1-16-4

Item voor verscheiden ijzeren, spillen en raambeslag met grendels betaald aan Nicolaas van Mierlo 4-11-6

Item aan Gorgiun Urwijen glasmaker voor 56 voet nieuwe glas, en het verstellen van het oude betaald 14-1-0

Item betaald aan Thomas Colijns voor geleverd ijzerwerk 16-17-8

Item betaald aan Johanna Custers voor 3250 gulden verders steen a 7 gulden te duizend. 22-15-0

Item aan Philip Korenbloems voor twee pecunia (geld) verder stro en twee nachten te waken 4-6-0

Item aan Peter Jacobs timmerman voor drie kwart van ene mond steen betaald 27-0-0

Deze bovenstaande verschoten zijn bij afrekeningen door de heer van Rijckevorsel provisor van de abdij van Tongerlo aan mij voldaan van ene som zeshonderdzeventiggulden achttien stuivers en tien pence openingen dico 276-18-10

Tongerlo den 30 september 1721
Hendrick Dick Deenen

Jan Hems
Guus Staps

DE BEERSE PROCESSIE NAAR SCHERPENHEUVEL

In dit artikel staan we stil bij de bekende en jarenlang georganiseerde processie naar Scherpenheuvel die velen wel zullen herkennen. En misschien met vader of moeder, opa of oma wel eens zijn mee geweest. Vanuit alle dorpen in de omgeving vertrok men met een bus vol processiegangers naar het Belgische Scherpenheuvel.

Waarom naar Scherpenheuvel?

De legende gaat terug naar omstreeks 1600 toen er een Mariabeeldje uit een eik was gevallen en gevonden werd door een herder. Die wilde het mee naar huis nemen. Maar toen hij het wilde oprapen kon hij zich plotseling niet meer bewegen. Een andere herder zette het beeldje weer terug in de eik en de herder kon zich weer verplaatsen. Dit was een teken dat Maria op deze plaats vereerd moest worden.

In het nabij gelegen Zichem liet de pastoor "op een heuvel" een eenvoudige houten kapel bouwen in 1602 en toen er een blinde vrouw op wonderbare wijze van haar blindheid genas, kwamen er zoveel vereerders dat er een nieuwe kerk gebouwd moest worden. Er waren in die tijd rijke vereerders die schenkingen deden waardoor men in 1609 begon met de bouw van de huidige monumentale barokke kerk.

Hoe ontstond deze processie?

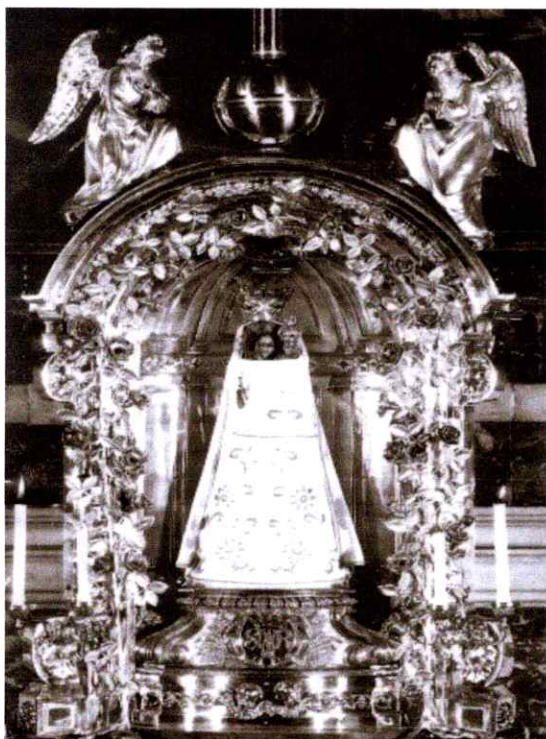

Mariakapel Westelbeers

In het katholieke zuiden was een grote bewondering voor het beeld van Maria. De bedevaart van de Beerse Processie, die al bestond in de 17e eeuw, was uit dankbaarheid, omdat men bevrijd werd van een besmettelijke ziekte, de pest. In die tijd kwam het vaak voor dat de pest uitbrak. De bevolking probeerde verlost te worden van deze plaag door gebeden aan Maria. Zo is ook de kapel in Westelbeers in 1637 uit dankbaarheid gebouwd. Hieruit kan men opmaken dat de bedevaart toen is begonnen. In 1805 werden de Beerzen opnieuw getroffen door een hevige ziekte waarbij 34 doden vielen. Zeker voor die tijd was dat een groot aantal. Men beloofde opnieuw een jaarlijkse bedevaart naar Scherpenheuvel en de epidemie verdween snel.

De Lieve Vrouwe Vereeniging.

Niet alleen uit de Beerzen maar ook uit omliggende plaatsen nam de belangstelling toe en werd in 1855 de processie een georganiseerde gebeurtenis en werd de "Lieve Vrouwe Vereeniging" opgericht. Het doel was om door het gebed naar Maria bevrijd te blijven van besmettelijke ziektes onder mensen en vee en geen rampen te moeten meemaken. In de Beerzen werd een bestuur van de vereniging opgericht. Het bestuur bestond uit de pastoor van Middelbeers als directeur, en naast hem een oppermeester die hij zelf aanstelde.

Maria van Scherpenheuvel

Deze oppermeester beheerde het geld en regelde alle zaken die nodig waren om de processie te houden. Daarnaast werd in elk dorp, waar meer dan 100 inwoners lid waren van de vereniging, een processiemeester aangesteld. Zij mochten tijdens de processie de bidstokken dragen. Dit zijn zwarte stokken met bovenop een bol met een driekantig plaatje waarop staat "H. Maria, bid voor ons, Middelbeers".

Iedereen kon lid worden van de vereniging als men voldeed aan de volgende voorwaarden: men moest de R.K. godsdienst belijden, een onberispelijk gedrag hebben en zich laten inschrijven in het register van een processiemeester. Het lidmaatschap kostte 10 cent en moest betaald worden bij inschrijving en later voor de eerste zondag van de maand juni.

Zolang men contributie bleef betalen, was men lid, ook na een overlijden. Enkele weken voor ver-

trek van de processie moesten de processiemeesters rekening en verantwoording afleggen bij de pastoor van Middelbeers. Het geld werd gebruikt voor de reiskosten, het offeren van de kaarsen en voor een mis bij het overlijden van een lid. Degenen die zich tijdens de reis "*pligtig maakten aan dronkenschap of andere onbetamelijkheden*" waren vanaf dat ogenblik geen lid meer en hadden geen recht op processiekaarsen en een mis.

Sinds 1855 wordt de processie gehouden omstreeks 29 juni, het feest van de H. Apostelen Petrus en Paulus. Waarom werd dit in de zomer gehouden? Het was immers op een tijdstip dat veel jeugd van de landbouwer en de dagloner z.g. "*landlieden*", waaruit een groot deel van de processie bestond, toch veelal bezigheden op het veld hadden. Door "*gevaarlijke gelegenheden*", bijzonder als men "*verenigd met gemengde personen in het hooi werkt*" zou men aan die zondige gelegenheid onttrokken worden als men op bedevaart zou gaan.

De bedevaart toen en nu.

In het begin duurde een bedevaart vier dagen. Men ging te voet en in Mol werd meestal overnacht. Het vertrek van de processie werd op de preekstoel bekend gemaakt en in de dorpen waar een processiemeester was aangesteld werd een mis gedaan voor het welslagen van de bedevaart. En op de dag van vertrek werd te Middelbeers een solemnele mis opgedragen, waarna de bedevaartgangers op reis gingen. Dit gebeurde zonder uiterlijke plechtigheid omdat een optocht, met godsdienstige gezangen, buiten de kerkmuren op Nederlands grondgebied, verboden was.

Daarom vertrok men, zolang men in Nederland was, in kleine groepjes, zacht biddend en met opgerolde vaandels. Enkele huifkarren met bedevaartgangers uit de dorpen waar men doorheen kwam, vergezelden de stoet. Bij de abdij van Postel was de eerste stop want een van de abdiheren ging mee als geestelijk leidsman omdat de pastoor van Middelbeers zijn parochie niet vier dagen kon verlaten. De geestelijke leidsman had tot taak het gebed en de geestelijke zang te begeleiden en in Scherpenheuvel een plechtige H. Mis op te dragen. De eerste stopplaats was bij het kerkhof in Postel, op korte afstand van de abdij. Hier kwamen alle groepen bijeen en werd de processie geformeerd en de vaandels ontrold. De

Bidstok

processiemeesters namen hun bidstokken uit de huifkarren en al biddend met de rozenkrans trok men onder kloggelui de abdij binnen met daarachter de zangers die de lofliederen zongen. Na de lange vermoeiende tocht werd er daarna even gerust totdat in de namiddag de abdijsklokken opnieuw de bedevaartgangers opriepen om naar de kerk te gaan. Hier werd de zegen gegeven met het Allerheiligste en zong men de litanie van de H. Maagd Maria.

Tot 1880 trok men door enkele gehuchten naar Mol. Een weg die voor de huifkarren moeilijk begaanbaar was en daarom trok men na 1880 over de steenweg van Postel, door andere gehuchten met af en toe een kwartiertje rust, naar Mol. Hier werden de vaandels weer ontrold en trok men biddend en zingend onder kloggelui de kerk binnen waar de zegen werd gegeven. Het was dan al omstreeks 19:00 uur en daarom werd in Mol overnacht. Ondanks dat men toen toch al met de trein kon verder reizen richting

Scherpenheuvel, verkoos men de oude weg van de voorvaderen, zodat er meer rozenhoedjes gebeden konden worden. Op de heen- en terugweg werden er meestal 50 rozenkransen gebeden.

Na een gezongen mis met zegen vertrok men de volgende morgen om 7:00 uur in plechtige optocht met kloggelui naar Meerhout. Tegen de middag bereikte men Veerle waar, na een pauze van twee uur en de zegen van de kapelaan, verder getrokken werd. Met ook nog de zegen in de abdijskerken van Averbode en Zichem kwam de stoet omstreeks 18.00 uur aan op korte afstand van Scherpenheuvel. Hier werden de vaandels ontrold en werd men plechtig afgehaald door de geestelijkheid van het genadeoord. Zingend, biddend en onder kloggelui trok men een keer rond de kerk en ging men daarna de basiliek in waar een lof werd gedaan door de processiemeester voor het welzijn van de bedevaartgangers. Na het lof kon men naar eigen keuze zijn gebeden doen. De een biddend met zijn handen omhoog om voor "zielewonden" gevrijwaard te blijven, een ander bidt neergekniel voor familie thuis aan het ziekbed en voor troost voor weduwen en wezen.

De volgende morgen was er om 9:00 uur een plechtige hoogmis met drie heren en met zang van een koor. Een half uur na deze mis verlieten de pelgrims Scherpenheuvel in processie, uitgeleide gedaan door de geestelijkheid en het koor. De processiemeester bedankte hen namens de bedevaartgangers, de vaandels werden weer opgerold en langs dezelfde weg trok men naar huis, met dezelfde zegeningen, plechtigheden en

Processie met het vaandel

pauzes. Voor het vallen van de avond werd Mol bereikt waar weer overnacht werd. De volgende morgen waren de pelgrims omstreeks 11.00 uur in Postel waar men na een pauze om 13.00 uur door kloggelui naar de abdijskerk werd geroepen voor de zegening van de godsdienstige voorwerpen die uit Scherpenheuvel waren meegebracht. De processie werd

daarna bij het kerkhof ontbonden, de processiemeester nam afscheid en in groepjes trok men stil biddend Noord-Brabant weer binnen. In Middelbeers werden de bedevaartgangers met kloggelui ontvangen en werd de vierdaagse voettocht met een lof afgesloten.

Processiemeesters en broederschap.

Basiliek van O.L.Vrouw van Scherpenheuvel

de contributie, ook belast met het ordelijk verloop van de processie en het voorkomen van uitpattingen of ergernissen. De vereniging telde ook een aantal weldoeners waarvoor in het Mariaheiligdom speciaal werd gebeden.

In de Kempen werd de Beerse Processie bekend en groeide snel. In 1884 telde de Lieve Vrouwe Vereniging 3454 leden, waarvan de meesten uit de Beerzen kwamen. Hierna volgden Hilvarenbeek en Diessen. Zij telden samen voor 40% van de bedevaartgangers. Er waren ook "processiemeesters" aangesteld in Hapert, Hulsel, Hooge- en Lage Mierde, Casteren, Bladel, Hoogeloon, Oirschot, Vessem, Postel en Mol. Zij waren behalve belast met het innen van

Rond 1900 was het aantal leden gestegen tot ongeveer 4000 en deed de pastoor van Middelbeers, P. van de Gevel, een verzoek aan de bisschop van Den Bosch, mgr. van de Ven, om de vereniging op een canonieke wijze te verheffen tot een broederschap. Op 11 mei 1898 werd dit verzoek toegekend en de naam werd broederschap "De Beerse Processie naar O.L. V. van Scherpenheuvel". Er kwam ook een nieuw reglement waarbij de contributie werd aangepast. Die bleef wel 10 cent per jaar, maar zieken en mensen boven de 60 jaar moesten fl. 1.00-ineens betalen waardoor ze wel voor 10 jaar lid bleven. En degenen die fl. 2.50 ineens betaalden waren levenslang blijvend lid. Het geld werd besteed aan het opluisteren van de processie en voor het offeren van een waskaars in Scherpenheuvel, één voor Oostelbeers en één voor Middelbeers. Daarnaast werd het geld ook besteed voor het celebreren van een aantal speciale missen zoals b.v. bij vertrek van de processie, voor of na Sacramentsdag in iedere omliggende parochie voor levende en overleden leden, op de voornaamste feestdagen van O.L. Vrouw, voor alle overleden leden met Allerzielen en gedurende de processie een mis in Mol en in Scherpenheuvel.

Er kwam ook een vaste vertrektijd voor de processie en wel op Sacramentsdag, één uur na de gezongen mis van 6:00 uur.

Nog steeds maakten de pelgrims de reis te voet heen en terug. Er gingen ook wel gehuurde karren mee voor het vervoer van de pakjes van de pelgrims want er moest worden overnacht. En de pelgrims die, tegen een geringe vergoeding, een halve of een hele plaats hadden besproken, werden ook in de karren meegenomen. Daarnaast was er een gehuurd rijtuig voor de zieken en voor de "processiemeesters" die gratis recht hadden op een halve plaats. In Postel was er gelegenheid om te biechten en in Mol en Scherpenheuvel kon men biechten en communiceren. De bisschop gaf ook toestemming om bij terugkeer in de kerk in Middelbeers een plechtig Te Deum te zingen en een zegen met het Allerheiligste.

Een nieuwe pelgrimstocht.

Op het eind van de 19e eeuw kwam er door de industriële ontwikkeling stoom en elektriciteit waardoor er aan de vierdaagse voetprocessie een einde kwam. Het organiseren van bedevaarten werd makkelijker en ook bij de Beerse broederschap verdwenen de huifkarren en werd er gebruik gemaakt van de moderne vervoersmiddelen. De pelgrims liepen vanuit hun parochie al biddend en zingend voor het welslagen van de bedevaart naar de dichtstbijzijnde tramhalte aan de lijn Eindhoven-Mol. Het bidden en zingen werd in de tram voortgezet en zo kwam men s-middags rond 2:00 uur in Zichem aan. Na het passeren van de Belgische grens was het gebruikelijk om een lied te zingen en een rozenhoedje te bidden voor de paus en ook voor de bisschop van Den Bosch met de litanie van O.L. Vrouw. Tussen Mol en Averbode werd gezongen en gebeden met een kwartier rust na ieder rozenhoedje en als laatste voor biecht en communie. Aangekomen in Zichem ging men verder met de trein. Hier kochten de processiemeesters voor hun groep de retourkaartjes, 17.5 cent voor 3e klas en 27.5 cent voor 2e klas en deelden deze uit in de wachtkamers, waarna mannen vrouwen gescheiden in de trein stapten. Een kleine groep ging te voet van Zichem naar Scherpenheuvel en sloot zich dan daar aan bij de treinreizigers.

Aparte groepen mannen en vrouwen.

Bij aankomst in Scherpenheuvel werden eerst de vrouwen in processie opgesteld, achter het kruis, twee aan twee aan elke kant van de weg. De stoet kende twee afdelingen, gescheiden door 3 of 4 koorzangers.

Vóór deze zangers liep de eerste afdeling, dat waren de vrouwen uit de oostelijke dorpen van de Kempen.

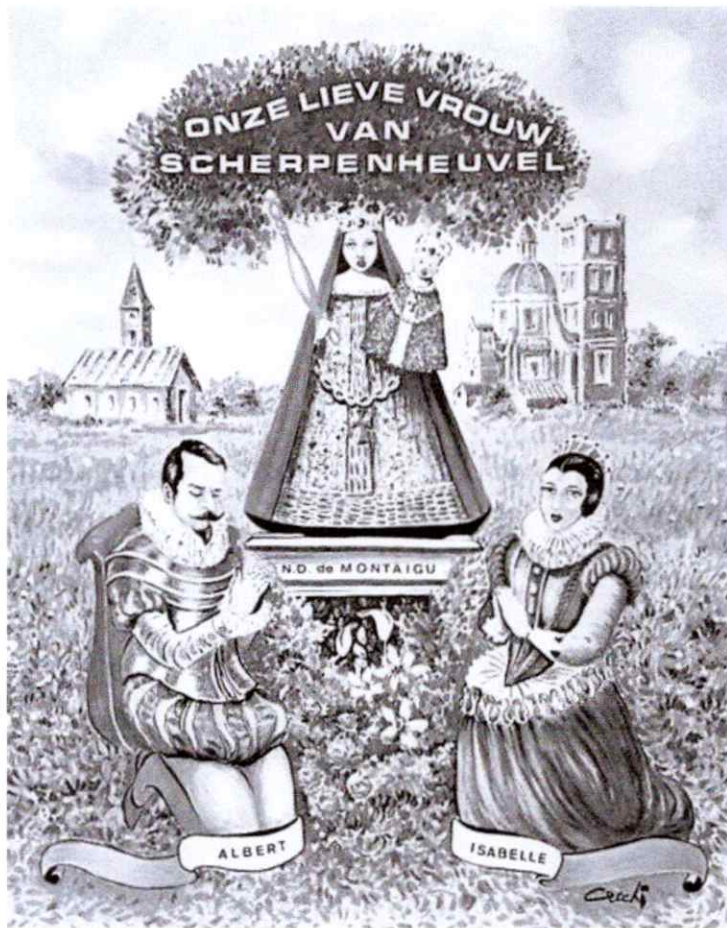
Achter de zangers liep de tweede afdeling, de vrouwen uit de westelijke Kempen. De mannen moesten op het station wachten en vertrokken 10 min. later in dezelfde volgorde als de vrouwen en zo trok men,

Opstellen van de bruidjes

al zingend de kerk in. Eerst was er een lof in de basiliek, daarna volgde men de kruisweg en rozenkrans die respectievelijk gebeden werden in het kruisweg- en rozenkranspark.

Ook dat gebeurde in twee afdelingen, eerst de vrouwen, dan de geestelijken, de zangers en dan pas de mannen. De eerste afdeling bad bij de kruisweg tot verlossing van de gelovige zielen. De tweede afdeling bad in het rozenkranspark drie rozenhoedjes: voor de bevrijding van geestelijke kwalen, voor de genezing van lichamelijke kwalen en voor de besmettelijke ziekten onder het vee. Bij deze groep liepen geestelijken en processiemeesters tussen het volk om voor te bidden en zorgden de zangers voor de scheiding tussen mannen en vrouwen. Daarna volgde een plechtige processie met voorop een groot kruis en vormde een vaandel de scheiding tussen mannen en vrouwen. De processie werd ontbonden in de kerk.

De volgende morgen was er om 5:00 uur een gelezen mis voor de overleden leden met om 8:30 uur een kruisweg en een rozenkransgebed, dat afgesloten werd met een preek op de Calvarieberg. Ook dit gebeurde voor beide afdelingen apart. Opnieuw vormden er zich nu twee processies, de eerste bestond uit de vrouwen van de "vrouwentrein" en de tweede de passagiers van de "mannentrein". Om 9:00 uur volgde een plechtige mis met wijding van de godsdienstige voorwerpen die men had gekocht of meegebracht. De laatste bijeenkomst in de basiliek was om 11:00 uur. Het Te Deum en het Tantum Ergo werd gezongen, waarna de mannen en vrouwen, gescheiden in optocht, naar de trein liepen om huiswaarts te keren. Zodra de trein begon te rijden zongen de mannen het Magnificat en ook in de tram werd er

onderweg voortdurend gebeden en gezongen. In de namiddag rond 4:00 uur passeerde men de grens en verlieten de pelgrims de tram om vervolgens te voet het laatste stuk naar huis af te leggen.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog kon men niet naar Scherpenheuvel maar daarna werd de traditie weer opgepakt. Het lag volgens de opperbroedermeester Sjef Liebregts aan de verdienste van de Beerse processie dat men weer op bedevaart kon gaan. Deze plaats was, net als andere plaatsen waar de bedevaartgangers door trokken, bespaard gebleven van de pest. En hij spreekt het vermoeden uit dat de gestorven broedermeesters in de hemel ofwel in het vagevuur voor ons zullen bidden. Ondanks de secularisatie en de vergrijzing van de meeste bedevaartgangers zijn er nog steeds mensen die naar Scherpenheuvel gaan, nu op eigen gelegenheid. De gebeden, de intenties en de Mariadevotie zijn nog aanwezig.

Met de bus naar Scherpenheuvel

Ria Nouwens

Deze tekst is gedeeltelijk genomen uit de eerdere uitgave van de Berse in 2005.

Albert Veldhuis (* 20-10-1925- †28-12-2000)

Albert Veldhuis, of mister Veldhuis, zou dit jaar 100 zijn geworden. Veel mensen in de Beerzen noemen de lagere school in Middelbeers en mister Veldhuis in één adem, zo bleek tijdens de tentoonstelling over het onderwijs in de Beerzen, die enkele weken geleden in het Oude Kerkje gehouden werd. Maar als het aan zijn ouders had gelegen, was Bert Veldhuis helemaal niet de Beerse 'Mister' Veldhuis geworden, waar half Middelbeers bij in de klas heeft gezeten. De geboren en getogen Eindhovenenaar ging na de HBS naar de kweekschool, terwijl zijn ouders hem liever naar de TU in Delft hadden zien gaan. Zij hadden namelijk een toekomst in de techniek voor hun zoon voorzien. Maar Bert Veldhuis zette door, haalde zijn diploma en begon in 1948, na een tijdelijke baan in Nederwetten, aan de St. Willibrordusschool in Middelbeers.

1985 (Foto Nico Snels)

Mevr. Smulders- Beliën

De pastoor, die voorzitter van het toenmalige schoolbestuur was, wilde hebben dat Bert Veldhuis ook in Middelbeers kwam wonen, zodat hij zich buiten schooltijd verdienstelijk kon maken voor de dorpsgemeenschap. De pastoor had een onderkomen voor Veldhuis geregeld bij mevrouw Smulders-Beliën, de burgemeester van de Beerzen. Mevr. Smulders, die tijdelijk haar intrek in de pastorie genomen had omdat haar huis, huize Beek en Bosch, was afgebrand, wilde graag dat er iemand bij haar kinderen was. Haar man was immers in de oorlog door de Duitsers weggevoerd en daarna in een kamp om het leven gekomen, omdat hij weigerde mannen aan te wijzen die in Zeeland tewerkgesteld moesten worden. Aangezien er onvoldoende slaapplekken in de pastorie waren, zou Bert Veldhuis zo lang de nacht doorbrengen bij 'Sjef van Döreskes' op de Vestdijk. Sjef van Döreskes had dit moeilijk kunnen weigeren, aangezien hij dit verzoek gekregen had van pastoor Terhorst, burgemeester Smulders- Beliën en het hoofd der school, Thomas Rooijackers. Bert Veldhuis werd in de watten gelegd in zijn tijdelijke verblijf, maar verhuisde met het gezin van mevr. Smulders mee naar Huize Beek en Bosch toen dit klaar was. Bert Veldhuis zou daar blijven wonen tot een paar maanden na de dood van Mevr. Smulders in 1966. In de jaren dat Bert daar woonde, ontwikkelde hij een mooie vriendschap met de burgemeester, hij werd haar vertrouwenspersoon. De burgemeester besprak moeilijke zaken met Bert en vroeg hem vaak om raad. Bert heeft hier nooit met iemand anders over gesproken. In een artikel in de Trompetter van 17 december 2004, van de hand van Jan Smulders, staat één anekdote waarover Veldhuis wel wil vertellen: *"Het was in het eerste jaar dat ik in Middelbeers was. Het was kermis in Oostelbeers en tijdens de kermis mocht er niet gedanst worden. Op die zondagavond kwam ik thuis. Mevrouw Smulders was geïnformeerd dat er bij café de Reizende man gedanst zou worden. Ze zei: "Ik moet daar naar toe en ik zou graag hebben dat jij meegaat. Wil je dan doen?" Ze vroeg mij mee omdat, wanneer ze alleen ging en er niks aan de hand zou zijn, het leek alsof ze alleen maar een borreltje kwam drinken. Dat kon niet. Ik was er een uur van tevoren langs gekomen. Daarom antwoordde ik op haar verzoek: "Als ik meega, wat zullen ze dan niet van mij denken?" Ik ben meegegaan. We kwamen daar met tweeën aan en hoorden binnen al enig jolijt. Er was een zigeunerachtig gezelschap binnen, ja hoe zal ik het zeggen: nogal los en een beetje bloot. Dat was daar aan het dansen. Op het podium speelde*

een orkestje. De burgemeester stapte naar voren en zei: "Eruit, eruit, dit is verboden." Die lui begrepen er niks van en zeiden in gebroken Duits: *hé Dicke, was hast du hier zu machen?*" Het beschonken losbandige gezelschap sprak de burgemeester op sarcastische wijze toe, duidend op haar lichaamsomvang. Maar ze dwong respect af met haar optreden; was het niet bij de schaars geklede bezoekers, dan wel bij de kastelein. Op aanwijzing van de kastelein verdween het gezelschap. De burgemeester zei tegen de kastelein: "Dat wordt een zwaar proces-verbaal." Hoe zwaar dat verbaal uiteindelijk werd, vermeldt Veldhuis niet.

Maatschappelijke betekenis

Bij zijn benoeming had de pastoor al duidelijk gemaakt dat het ook de bedoeling was dat Bert Veldhuis zich in zou zetten voor de Beerse gemeenschap. Een van die activiteiten bevond zich letterlijk aan de achterdeur van mevr. Smulders. Veldhuis werd actief binnen de voetbalclub. In 1956 werd hij gevraagd bestuurslid te worden van Beerse Boys. Hij is o.a. secretaris (1960-1964) en voorzitter (1962-1969) geweest, maar hij hield zich het liefst met de jeugd bezig. Hij gaf vooral conditietraining en lenigheidsoefeningen. Het trainen met de bal liet hij aan anderen over. Veldhuis vertelt hierover: *"Vijf avonden in de week stond ik op het veld. De jeugd stond er in overall, want er waren nog geen trainingspakken. Er moesten rondjes gelopen worden, maar er was maar één veld. Daarom liepen we een vaste route van zes kilometer door het dorp, om ze tot optimale wedstrijdprestaties te brengen. We hadden in die tijd drie seniorenelftallen en aanvankelijk zo'n 18 jeugdleden. Enkele jaren later hadden we er 180. De jongens stonden aan de rand van het veld te bedelen: "Mister, mögen wij er ok bè?"* Bert Veldhuis heeft heel veel betekend voor het (jeugd)voetbal van Beerse Boys en het erevoorzitterschap dat hem bij zijn afscheid als voorzitter werd toegekend was dan ook zeer verdiend!

Naast Beerse Boys was Veldhuis ook actief als adviseur bij de KPJ en als dirigent bij verschillende koren en organist in de kerk.

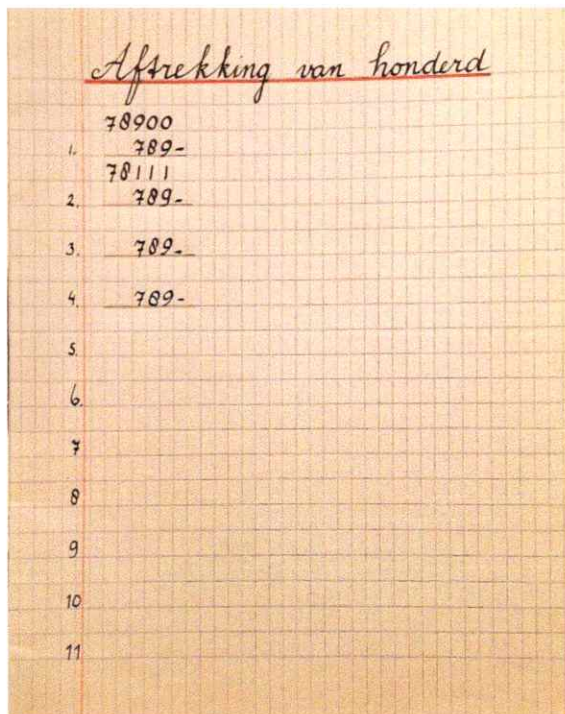
St. Willibrordusschool

Bert Veldhuis werkte van 1947 tot 1985 op de St. Willibrordusschool in Middelbeers, eerst in de vijfde klas en vanaf 1968 in de zesde klas. Bij zijn pensioen zei Mister Veldhuis dat onderwijs geven zijn grootste hobby was. Ruim 1600 kinderen hebben les van hem gehad. Desgevraagd geeft Bert Veldhuis twee zaken aan die hij het boeiendst vond aan het onderwijs. Het eerste was de kinderen kennis te laten maken met sterrenkunde. Bij helder weer konden kinderen door een sterrenkijker de hemel bekijken. Daarvoor nodigde hij vaak kinderen bij hem thuis uit. Veldhuis: *"Voor de kinderen een hele openbaring om de maan in volle glorie te zien."* Het tweede waar Bert Veldhuis heel erg van genoot was het vertellen van verhalen, vaak zelf verzonnen. Hij verstond als geen ander de kunst om de spanning op te voeren. Bij veel Beerzenaren zijn de smokkelverhalen over Gerrit en Willem Sloots en de verhalen over de Witte of de Bokkenrijders nog steeds 'wereldberoemd'. Bij Mister Veldhuis was een aanleiding om een verhaal te vertellen nooit ver weg. Als er goed gewerkt was, als de kinderen zich goed gedragen hadden, als een proefwerk goed gemaakt was, alles was aanleiding voor *"Kom, ik zal een verhaal vertellen..."*. Evengoed werden de vertellingen ook gebruikt om orde te houden in de klas. Mister Veldhuis dreigde met niet vertellen als er dingen gebeurden die hem niet aanstonden. Hij gebruikte het als stok achter de deur, net als niet mee mogen voetballen in het schoolvoetbalteam of niet mee mogen zingen in het koor in de nachtmis met Kerstmis. Met de vertellingen ging Bert ook weleens zijn boekje te buiten. Als hij het hoofd der school meester Rooijackers aan zag komen, zei hij vlug tegen de kinderen: *"Rekenboek op de bank!"*, dan waren ze zogenaamd aan het rekenen.

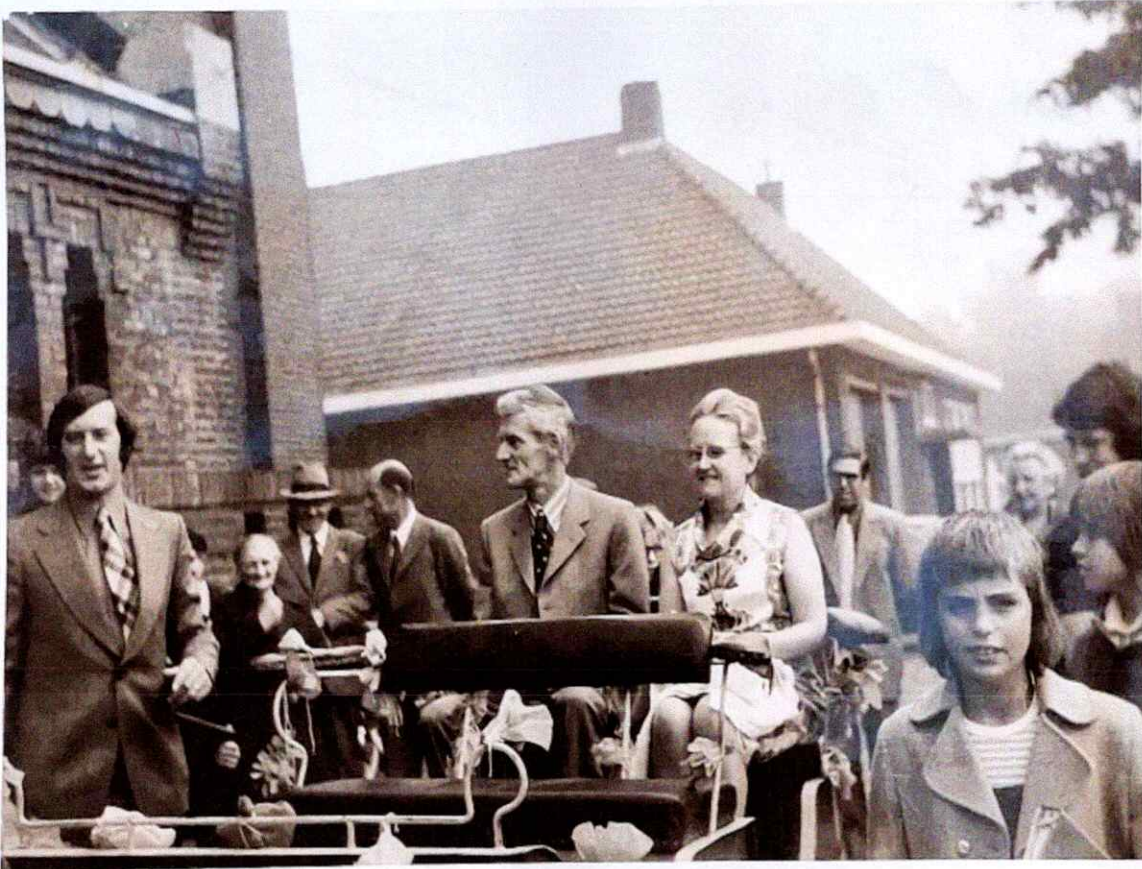
Op de foto boven het schoolvoetbalteam omstreeks 1972. Op de foto rechts het bekende strafwerk van Mister Veldhuis: de aftrekking van 100.

(Beide foto's uit archief Den Beerschen Aard)

Hermine van Roosmalen

Op de lagere school in Middelbeers vond Bert Veldhuis ook de vrouw waarmee hij zijn leven wilde delen. Hij werd verliefd op Hermine van Roosmalen, die al vanaf 1943 op de St. Willibrordusschool werkte. Het zou echter een hele tijd duren voordat Bert het huwelijk aandurfde. Veldhuis was regelmatig zo ziek, hij werd drie keer bediend, dat een behandelend arts het huwelijk zelfs afgeraden had. In 1969, toen Bert 43 was, trouwden Bert en Hermine dan toch en gingen ze wonen in de Smitsstraat in Middelbeers.

7 september 1973 Bij het 25-jarig onderwijsjubileum van Mister Veldhuis. (foto uit archief DBA)

Weer- en sterrenkunde

Bert Veldhuis vertelde de kinderen in zijn klas ook graag over weer- en sterrenkunde, ook een passie van hem. Albert hield zich intensief bezig met weerkunde; vóór hem deden zijn vader, grootvader en overgrootvader dit ook al. In de achtertuin van zijn huis aan de Smitsstraat stond een van het KNMI overgenomen, professioneel ingerichte weerhut. De mechanische kwartsthermograaf in die hut schreef elke dag met een pen het verloop van de temperatuur op een rol papier. Elke avond nam hij de minimum- en maximumtemperatuur over en gaf die door aan het KNMI. Alle waarnemingen van zijn voorvaders en Bert staan genoteerd in kleine boekjes, die teruggaan tot 1839. Bert had ook een grote sterrenkijker in zijn tuin, waarmee hij bekeek hoe de maan de sterren bedekte in zijn baan om de aarde. Via ingewikkelde berekeningen bepaalde hij hoelang die sterbedekking had geduurd. Eenmaal per jaar stuurde hij de gegevens naar wetenschappers in Japan, die aan de hand van zijn waarnemingen, en die van andere amateur-sterrenkundigen, de juiste baan van de maan vaststelden. Bert liet het niet alleen bij kijken naar de sterren, hij bouwde zelf ook een planetarium. Wanneer

leerlingen uit zijn klas bij hem thuis kwamen om door de sterrenkijker naar de maan en de sterren te kijken, liet hij hen ook het planetarium zien.

Carillon

Bert kreeg al jong belangstelling voor uurwerken en klokken; op 10-jarige leeftijd kreeg hij een klok van zijn vader en het bleek een schot in de roos. In schoolvakanties ging Bert in de leer bij een klokkenmaker en leerde daar hoe hij klokken moest afstellen en slagwerken moest inregelen. Het huis van het echtpaar Veldhuis stond en hing dan ook vol met klokken. Vanaf de jaren 70 spaarden ze grote en kleine koperen klokken bij elkaar, 36 stuks maar liefst, die samen een carillon vormden. Het was een kostbare aangelegenheid want alle klokken werden aangeschaft bij klokkengieterij Eijsbouts. Bert en Hermine waren de enige particulieren die bij Eijsbouts klokken kochten. Tot 1999 stond het carillon in de bijkeuken van hun huis, waar het helemaal computergestuurd zijn melodieën afspeelde. Die melodieën speelde Bert Veldhuis zelf in en alles wat de klokken moesten spelen was voor een heel jaar geprogrammeerd. Het Wilhelmus op Koninginnedag, kerstliedjes in de advent, zelfs 'Lang zal ze leven' als een van de burens jaren was. Bert en Hermine hadden vanaf het begin dat ze klokken spaarden het idee om het carillon een mooie plek te geven ergens in de gemeente. Het werd het Oude Kerkje, uit dankbaarheid voor wat het Oude Kerkje en de Beerse gemeenschap voor het echtpaar betekend hadden. Na een restauratie en versteviging van de toren om het gewicht en de trillingen van

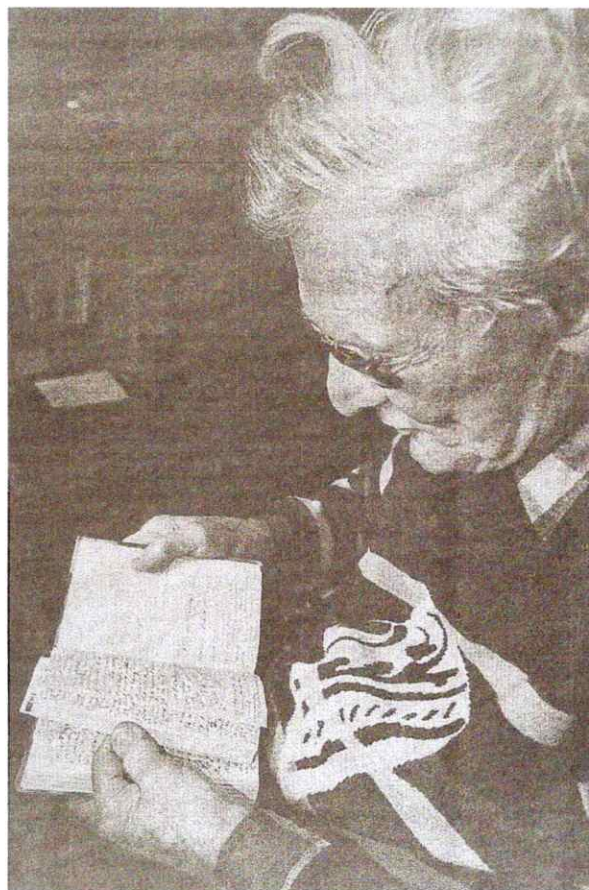

de klokken te kunnen dragen, werden de klokken in de toren gehangen en op 19 december 1999 vond de feestelijke overdracht plaats, zoals te zien is op bovenstaande foto uit "Van Kerk tot Icoon in de Kempen", van Nicoline van Tiggelen. De melodieën die Bert thuis had ingespeeld galmden voortaan uit de toren van het Oude Kerkje in plaats van uit de bijkeuken aan de Smitsstraat over de Beerzen. In 2007 werd het carillon door het Oude Kerkje, met hulp van diverse subsidies, gecompleteerd en werden nog drie grote klokken toegevoegd (de halve tonen). In mei 2007 stelde Hermine het carillon feestelijk in werking. Bert was toen inmiddels overleden, maar gelukkig leven zijn melodieën voort. John Vennix, voorzitter van Stichting Het Oude Kerkje zegt hierover: *"Er zijn maar een paar melodieën die Bert niet heeft ingespeeld. Ik weet zo niet het exacte aantal, maar een kleine honderd muziekstukken die we kunnen laten horen laten "Bert" over de Beerzen klinken."* Op verzoek van Bert en Hermine wordt elke zaterdag om 16.30 uur door de luidklokken het weekend ingeluid. Dit is een traditie uit het verleden. Luiden op dit tijdstip was voor de boeren het signaal om van het land af te komen en zich klaar te maken voor de wekelijkse kerkgang van de volgende dag.

Dagboeken

Niet alleen de minimum en maximum temperatuur per dag werden door Bert Veldhuis genoteerd. Hij noteerde zowat alles wat hij meemaakte, gedurende meer dan 50 jaar, in meer dan tweehonderd notitieboekjes. Die boekjes leken nog het meest op de boodschappenboekjes die in de jaren 50-60 gebruikt werden; langwerpige handzame boekjes, met een kartonnen kaft. In een krantenknipsel uit het Nieuwsblad, dagblad voor Midden Brabant uit 1985 zegt Veldhuis hier zelf over: *“Alle belevissen heb ik opgeschreven. Van dag tot dag. Gebeurtenissen op school, in de politiek of wat er verder gebeurde in het dorp. Ik ben vast van plan de aantekeningen uit te werken en te publiceren. Maar dat zal nog wel enige jaren in beslag nemen.”* In een artikel in de Trompetter van 10 december 2004 vertelt Bert Veldhuis dat hij in de oorlog begonnen is met zijn dagboeken, toen er op een avond twee neergeschoten piloten aan de achterdeur bij zijn ouders in Eindhoven stonden. Over zijn dagboeken zegt hij: *“Meestal noteer ik alles op het einde van de dag, maar het kan evengoed met evenveel nauwkeurigheid de volgende dag gebeuren. Als ik een gebeurtenis beschrijf dan kan dat wel tien tot twaalf bladzijden omvatten. Wat ik meemaakte op het voetbalveld als jeugdtrainer, of bij de zangvereniging waar ik dirigent was, of bij het jongenskoor en wie er aanwezig waren: dat werd allemaal opgeschreven.”* Verder: *“In de dagboeken beschrijf ik ook mijn mening over de mensen die ik in bepaalde situaties meemaak. Ook mijn visie op de samenleving, politieke zaken en het wereldgebeuren komt aan de orde”.* Bert Veldhuis zou zijn dagboeken uiteindelijk niet publiceren. Hij heeft nog overwogen om de boeken bij de Heemkundekring in bewaring te geven, waarbij dan notarieel vastgelegd zou worden dat ze pas na bijv. 25 jaar openbaar mochten worden. Vlak voor zijn overlijden in december 2000 heeft Bert Veldhuis echter zijn vrouw Hermine aangegeven dat alleen zij de dagboeken mocht lezen, daarna moesten ze verbrand worden. Hiermee heeft het respect dat Bert Veldhuis had voor iedereen die in zijn dagboeken voorkwam voorrang gekregen boven de historische waarde die zijn dagboeken ongetwijfeld voor de Beerzen gehad zouden hebben.

Joke van Ham

Bert leest in een van zijn dagboeken. (foto Tussen Twee Stromen Peter van den Oetelaar)

Even voorstellen

Tijdens de ALV van 17 februari 2025 ben ik toegelaten tot het bestuur van onze heemkundevereniging. Ik ben Alexander van Holstein, geboren in Eindhoven en inmiddels 49 jaar.

In het dagelijks leven ben ik strategisch adviseur bij de gemeente Tilburg op het vlak van de maatschappelijke effecten van digitalisering.

Samen met mijn partner Brechtje en de kinderen Brent en Duuk wonen we inmiddels ruim 3,5 jaar op Kuikseind. Als nieuwe inwoner van Oost-, West- en Middelbeers ben ik onder de indruk van de kwaliteit van De Berse. De verschillende artikelen zijn zeer lezenswaardig en door deze te lezen biedt het beetje bij

beetje inzicht in de geschiedenis van onze nieuwe woonplaats.

Als leiding bij Scouting Don Garcia Moreno probeer ik de Scouts kaarten te leren lezen. Topografische kaarten vind ik fascinerend want je kunt zo veel informatie herleiden als je kaarten goed bekijkt. Ook de website topotijdreis.nl gebruik ik om te kijken hoe de inrichting van het landschap vroeger was. Het verwondert me om te zien dat wegen en paden soms komen en gaan en dat ook vroegere bebouwing in het huidige landschap nauwelijks haar sporen lijkt achter te laten.

Als nieuw bestuurslid van Heemkunde Den Beerschen Aard ben ik van plan om me eerst te gaan oriënteren door bij de verschillende werkgroepen eens op de koffie te gaan. Den Beerschen Aard is een actieve en hechte heemkundekring met veel verschillende activiteiten, lezingen, tentoonstellingen en excursies die door de vele vrijwilligers worden geregeld.

Ik ga proberen een steentje bij te dragen vanuit het bestuur.

Foto met vraagtekens

In de vorige editie stond een foto van No Limit, deze koorleden zongen op 12 juni 2004 bij het 40 jarig priesterfeest van Leo Verbakel.

Niels van Heerbeek gaf ons de onderstaande namen;

1 Joan de Laat, 2 Corneliëke Struijs, 3 Sjannie van Oirschot, 4 Lenie van Hamsvoort, 5 Els van Dijk, 6 Angelique van Vroenhoven, 7 Theo Bleumer, 8 Laurent Daas, 9 Theo de Laat, 10 Armand Daas.

Niels hartelijk dank

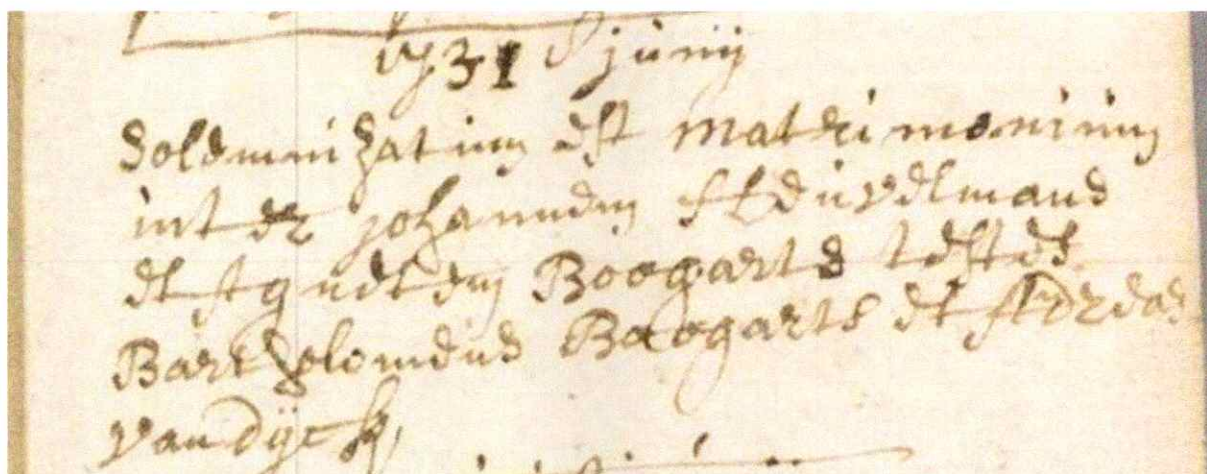
Industrieel erfgoed Brouwerij De Doornboom (deel 1)

Het ontstaan en het wel en wee van brouwerij "De Doornboom" in de Beerzen begint met:

Andreas Diercx Corstiaan Heuvelmans, molenaar op Keersoppermolen te Riethoven, huwt in 1691 met Maria Bartholomeus Thielemans. Ze krijgen 7 kinderen waaronder als 4^e kind Joannes Heuvelmans.

Joannes (Jan) Andreas Heuvelmans, zoon gedoopt te Riethoven op 10 mei 1699. Hij huwt op 8 juli 1731 met Anna (Agneta) Boogarts. Anna is in 1700 geboren in Riethoven. Na hun huwelijk gingen ze in Oostelbeers wonen.

Joannes komt 1 oktober 1766 te overlijden en Anna op 21 september 1754 beide te Oostelbeers.

Inschrijving trouwboekje parochie Riethoven van 8 juni 1731

Uit dit huwelijk komen 13 kinderen voort, allen gedoopt in Oostelbeers:

1. Maria 12-08-1731, huwt met Franciscus Verheijden.
2. Theodorus 07-01-1733, vermoedelijk jong overleden.
3. Joannes Baptista 24-06-1734
4. Andreas 25-01-1736 (zie vervolg)
5. Franciscus 19-10-1737, overleden te Oostelbeers 15-05-1753.
6. Antonius 07-11-1739
7. Catharina 21-06-1741, zelfde dag overleden en begraven in Middelbeers
8. Maria Catharina 25-07-1742
9. Theodorus 21-03-1745
10. Martina 24-09-1747, huwt met Gielis de Croon uit Oirschot.
11. Bartholomeus 14-04-1749
12. Anna Catharina 25-10-1750
13. Anna Elisabeth 07-08-1752

Joannes pachtte de watermolen van de Beerze gelegen aan de loop van de Kleine Beerze nabij de grens van Oostelbeers en Vesseem. Het Molenbroek lag voor het grootste gedeelte op Vessems grondgebied nabij het Meerven.

De oudste vernoeming, in het cijnsboek van de Brabantse hertogen, van de watermolen op die plaats aan de Kleine Beerse gaat terug tot 1326. De molen ook wel Munster- of Muystermolen genaamd (*Munster of Muyster was in die tijd een benaming voor een klooster*)

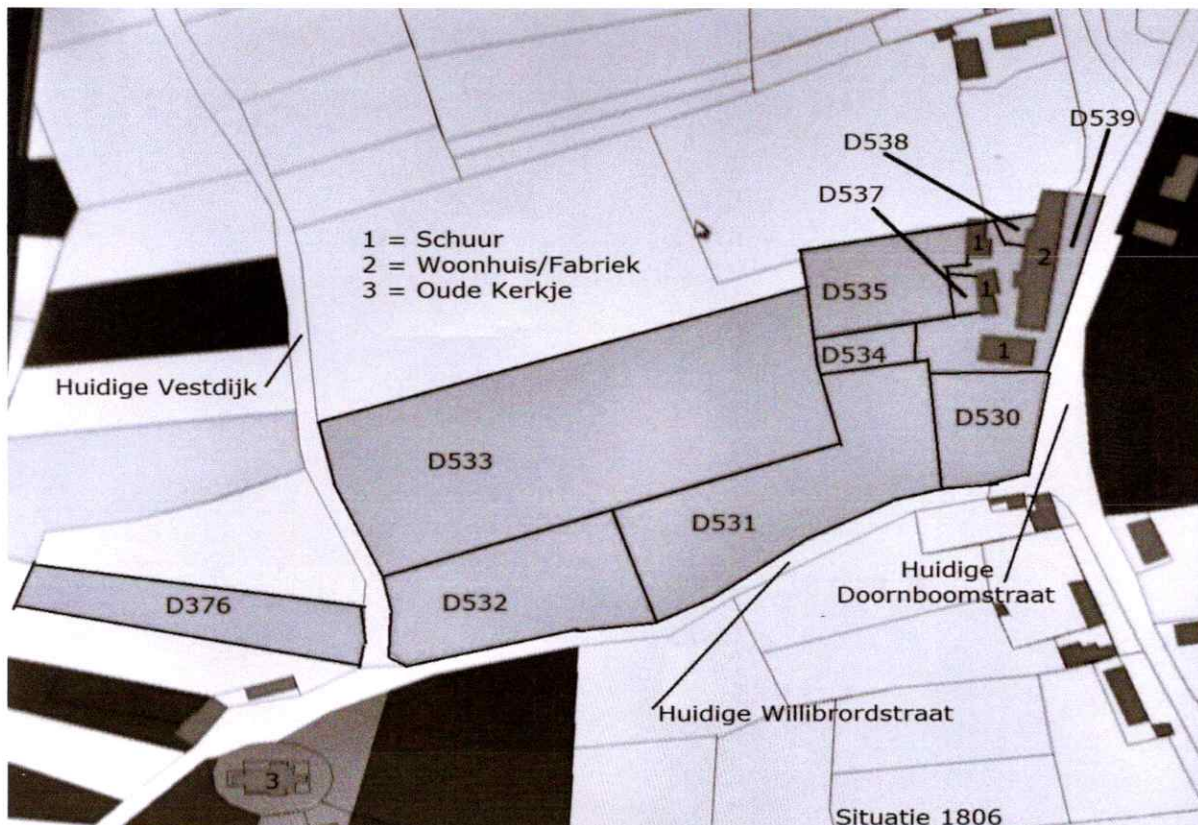
was in het bezit van de abdij van Tongerlo. In 1559 ging het bezit over naar het bisdom 's-Hertogenbosch. Zo bleef het tot 1648 toen alle onroerende goederen van geestelijke instellingen in de Meijerij werden geconfisqueerd door de Staten Generaal der Republiek der Nederlanden. De raad en Rentmeester Generaal der geestelijke goederen voerden beheer uit en schrijven steeds de 's lands korenwindmolen. *(Deze omschrijving is dus niet juist betreffende de Muyster watermolen)*. Tegenvallende pachtprizen en de opkomst van de windmolens hadden de bezitters van de watermolen doen besluiten om deze te verkopen. Echter het recht op het water en de wind bleef wel in handen van de machthebbers.

Andreas (Antonius) Heuvelmans *25-01-1736 Oostelbeers † 17-03-1809 Middelbeers. Mogelijk heeft hij omstreeks 1772 ook gewoond in de Rottestraat aan den dijk naar Westelbeers.

Andreas trouwt *(in de trouwacte staat Huvelmans)* in Oostelbeers op 29-06-1766 met de in Hilvarenbeek geboren Henrica Bosmans *(in haar trouwacte staat Boschmans geschreven)*, begraven 02-09-1794 te Middelbeers.

Andreas was in 18-03-1779 doopheffer van Catrien Maria Habraken. Hij staat genoemd als herbergier-bierbrouwer wonende op de plaats in het midden van Middelbeers genoemd Den Doornboom.

(in verdere omschrijvingen staat dat hij woont in een twee laags woonhuis met schilddak en asymmetrische gevel met erker. Links van het huis een eenlaags bedrijfsgebouw met lage rechthoekige schoorsteen achter aanbouw met de jaarletters 1760. Rechts staat een eenlaags bedrijfsgebouw met ronde schoorsteen.)

De grijs gekleurde kavels (D) zijn in het bezit van Andreas Heuvelmans

De kinderen uit dit huwelijk zijn:

1. Johanna Elisabeth * 6-04-1767 Middelbeers.
2. Petrus Johannes (zie vervolg)
3. Elisabeth * 18-05-1770 Middelbeers, huwt met Adriaan Bosch.
4. Franciscus * 15-02-1772 Middelbeers.
5. Agnes * 8-03-1774 Middelbeers, † 1-05-1816 Zundert, is gehuwd met Adrianus Buurmans, na overlijden van Adrianus huwt ze met Hendrik v. d. Vorst.
6. Anna Catharina * 25-06-1776 Middelbeers.
7. Andreas * 2-02-1780 Middelbeers, † 18-11-1791 Middelbeers

In een artikel van de binnenlandse Bataafse courant van 2 juni 1798 staat A. Heuvelmans vermeld als dorpsbestuurder van Oostelbeers en Middelbeers. In 1802 is Andreas eigenaar geworden van de Raeckelhoeve met bijbehorende landerijen op de Huijgevoort tussen Middelbeers en Westelbeers.

Ontstaan brouwerij

Met de reformatie in 1648 moesten de katholieken hun kerk sluiten, zo ook in Middelbeers. Joannes Vennix priester bezat aan de Doornboom enige grond die hij aan zijn zwager Lambert Brock, echtgenot van Petronilla Vissers weduwe van Cornelis Vinnix, overdroeg met het verzoek dat er een smeekschrift zou worden ingediend om een schuurkerk te mogen bouwen. Bij goedkeuring werd deze schuurkerk gebouwd in 1673. De schuurkerk brandde in 1698 grotendeels af.

In 1719 wordt er een nieuw schuurkerk gebouwd naast de oude afgebrande schuurkerk. Deze heeft tot aan het einde van de reformatie, in 1796, dienst gedaan.

Naast de schuurkerk bouwt Andreas Heuvelmans een brouwerij welke in de zijgevels muurankers draagt met het jaartal 1760. Eind 1796 komt de voormalige schuurkerk in het bezit van Andries Heuvelmans en bouwt deze om als pakhuis c.q. Stoombierbrouwerij welke gelegen is naast de boerderij welke staat aan Doornboomstraat 5. Later werd in het pand ook strokarton geproduceerd.

Op afbeelding nr. 1 is links naast de boom nog een deel van de schuurkerk te zien. (staat in deel II)

'In oude beschrijving van de geschiedenis van het bisdom 's-Hertogenbosch', 1876 door Schutjes, wordt het gebouw achter de boerderij aan het huidige Doornboomplein als 'Pakhuis van Heuvelmans', beschreven.

Petrus Johannes Heuvelmans (zoon van Andreas Heuvelmans en Henrica Bosmans) *28-09-1768 Middelbeers, † 18-03-1823 Middelbeers, huwt op 19-06-1808 in Oostel-, Westel- en Middelbeers met Joanna Francisca Kuijpers * 1782 Antwerpen † 8-02-1860 Middelbeers. Joanna is dochter van Wouter Kuijpers en Petronella Smits.

Bid voor de Ziel van zaliger

PETRUS JOHANNES HEUVELMANS,

in leven Schout van de Gemeentens Oost, West en Middelbeers, aldaar overleden den 18 Maart 1823, in den ouderdom van 54 jaren, 4 maanden en 17 dagen.

Waar mijn Kinderen de geboden van uwen Vader en laat met varen de li et van uwe Moeder.

PROV. VI - 20.

En zijn almoeft zal de gehele gemeente der Heilige vertellen.

ECL. XXXI II.

R. I. P.

Petrus, die ingeschreven staat als bierbrouwer te Middelbeers neemt de bierbrouwerij van zijn vader over. Hij wordt in 1808, tot aan zijn overlijden, schout civiel van de schepenbank van Oostelbeers. Petrus werd in 1810 burgemeester van de gemeente Oostel- en Middelbeers en in 1812 veroordeeld voor overtreding van de hondenbelasting en de drankwet door het hof van Assisen in 's-Hertogenbosch. Hij verdiende als brouwer, op jaarbasis in 1818, Fl.100,--

(Schout-civiel (schult, schulte, scholtis). Een bepaald gebied was opgedeeld in schoutambten met aan het hoofd een schout-civiel die verantwoordelijk was als burgemeester voor schepenen, openbare orde en rechtspraak in dat gebied.)

Na de dood van Petrus Johannes Heuvelmans op 18 maart 1823 drijft zijn vrouw Joanna Francisca Kuijpers de zaak verder. Ze wordt dan ook genoemd als herbergierster en zij zal tot 1860 een prominente plaats in de Beerse samenleving innemen.

De kinderen uit dit huwelijk zijn:

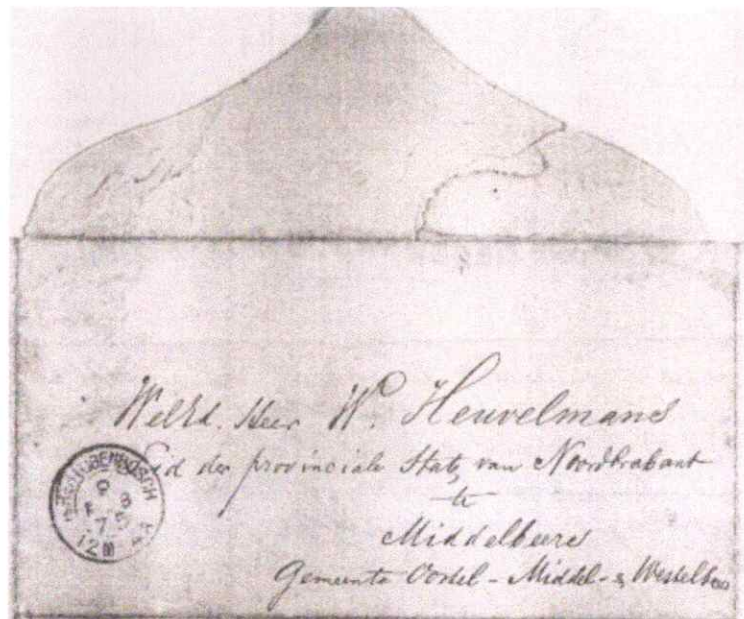
1. Andreas, (Andries) *06-03-1809 Middelbeers, †16-01-1817 Middelbeers.
2. Joanna Elisabeth * 07-01-1811 Oostelbeers is gehuwd met Johannes Michael van Hal.
3. Maria Agnes * 21-08-1812 Oostelbeers, † 4-10-1868 Middelbeers, ongetrouwd.
4. Waltherus Adrianus (zie vervolg)

Waltherus Adrianus Heuvelmans

*02-02-1816 † 17-05-1894, is op 19 januari 1842 in 's-Hertogenbosch gehuwd met Agnes van de Goor. Agnes is in 's-Hertogenbosch geboren op 20 november 1809, † Middelbeers.

Waltherus, voorheen wonende in Vught, vestigt zich 29 mei 1853 met zijn gezin in Middelbeers en neemt het bedrijf van zijn vader over. Hij staat dan ingeschreven als brouwer, wethouder van de Beerzen.

Waltherus heeft zich 17 november 1868 kandidaat gesteld voor Provinciale Staten van Noord Brabant. Hij kreeg slechts 176 stemmen en werd daardoor niet gekozen. In 1872 werd hij met 437 stemmen wel gekozen als lid van Provinciale Staten van Noord Brabant, op 27 maart 1883 heeft hij hiervoor zijn ontslag ingediend.

(Wordt vervolgd)

Winterwandeling

Op zaterdag 25 januari was er de winterwandeling. Vertrokken vanaf de Voldijnseweg in Westelbeers ging het langs de plaats waar in 1911 een jachtongeluk plaatsvond. Vandaaruit naar de nog enige overgebleven barak van de Keiezers op het terrein van het Eigentijdserf. Hier kregen we een rondleiding van Wim Bijsterveld. Na de koffie ging het via het monument van Coenraad van Valkenburg en de Westelbeerse kapel terug naar de Cultuurboerderij waar we werden getraakteerd op koffie met koek.

Grafmonument van de familie Smulders-Beliën op het RK Kerkhof in Middelbeers vernieuwd

Het grafmonument van de familie Smulders-Beliën op het RK Kerkhof in Middelbeers vernieuwd. In 2024 nam de gemeente Oirschot, na overleg met Heemkundekring Den Beerschen Aard, de grafrechten van de beide burgemeestersgraven Smulders over. Het grafmonument uit 1928 was in goede staat, maar het monument ter herinnering aan Jan Smulders van na de oorlog was ernstig aangetast. Firma Nico de Bont Restauratieaannemers restaureerde dit, op verzoek van de gemeente. Op 7 februari 2025 werd het vernieuwde monument onthuld, in aanwezigheid van burgemeester Judith Keijzers-Verschelling, ter nagedachtenis aan deze bijzondere familie en hun belangrijke rol in de lokale geschiedenis.

